

سیاست های کلی انتخابات در نظام جمهوری اسلامی ایران؛ مراحل و فرایند تدوین در مجمع تشخیص مصلحت نظام

کمیته مستند سازی - کمیسیون مشترک

گذشت سه دهه از انقلاب اسلامی همراه با برگزاری انتخابات متعدد، و کسب تجربیات مختلف عرصه‌ی، مناسبی برای آزمون الگوی نوینی از مردم سالاری بر اساس آموزه های اسلامی را فراهم ساخت. گنجانده شدن عنوان «انتخابات» در فهرست عناوین جدید سیاست های کلی نظام، ابلاغی مقام معظم رهبری به مجمع تشخیص مصلحت نظام، هم اکنون فضا و فرصت لازم را برای بازبینی تجربیات گذشته و کاستن از آسیب ها، تقویت فرصت ها و بهره گیری از تجربیات حاصل شده در برگزاری انتخابات و تحکیم بنیان های مردم سالاری اسلامی را ایجاد کرده است. جهت تحقق چنین هدفی، ترسیم ویژگی ها و مختصات نظام کارآمد و مطلوب انتخاباتی در قالب سیاست های کلی امری ضروری بود. چنین الگویی می بایست با عنایت به قانون اساسی، ماهیت مردم سالار نظام اسلامی، دیدگاه های بنیان گذار جمهوری اسلامی و منویات و رهنمودهای مقام معظم رهبری و تجارب نظام جمهوری اسلامی طراحی گردد. تلاش های مجمع تشخیص مصلحت و کارگزاری های آن برای تحقق این هدف در مقاطع مختلف، در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی

انتخابات، ایده انتخابات، سیاست های پیشنهادی، ارزیابی سیاست ها، سیاست های کلی انتخابات

مقدمه

پس از گذشت سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی و برگزاری انتخابات متعدد در سطوح ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، شوراهای شهر و روستا، و مجلس خبرگان رهبری؛ انتخابات به عنوان رويه ای پایدار، در اداره امور کشور، تثبیت شده است. از آنجا که در عمل، قانون و فرایند اجرای انتخابات، همواره با چالش ها و آسیب هایی مواجه بوده، ساماندهی امور مربوط به انتخابات کشور در راستای تحقق یک الگوی مطلوب، بایسته و ضروری بوده است. تشویق و تسهیل مشارکت مردم در انتخابات های مختلف، مبین اهتمام نظام جمهوری اسلامی ایران به اصول و قواعد مردم سالاری مبتنی بر آموزه های اسلامی است. از سوی دیگر حضور مستمر و مداوم مردم در صحنه های انتخابات، شاخص اعتماد آنها به نظام اسلامی و کارا و متناسب دیدن الگوی آن برای مشارکت سیاسی و دخالت در سرنوشت منطبق با هویت اسلامی و ملی و نیازهای حال و آینده در ترسیم و تحقق جامعه مطلوب بوده است.

انتخابات به مثابه ساز و کار و فرایندی که تعیین کننده کیفیت و مراحل تحقق مشارکت در عرصه سیاسی است، از ابعاد مختلف حائز اهمیت است به نحوی که ساختار و مختصات نظام انتخاباتی در یک نظام سیاسی شاخص امکان پذیری و ماهیت و میزان مشارکت مردم و مردم سالاری آن نظام است. بنابراین یکی از اساسی ترین دغدغه ها در نظام های مردم سالار طراحی نظام و الگویی متناسب برای انتخابات منطبق با انتظارات، آرمان ها، ایده آل ها و نیازها است. مشارکت حداکثری بدون مانع و روان در فضایی از تحرک و رقابت سیاسی نشاط آور و دور از اغوا و فریب و عرصه دادن به نامزدها در معرفی توانمندی ها و هویت واقعی و به گزینش گران در گزینش نامزدها بر اساس اطلاعات و آگاهی های متقن، در چارچوب الزامات رقابت و مشارکت سیاسی در نظام اسلامی، همواره جزء تاکیدات رهبران نظام جمهوری اسلامی بوده است. با این حال برگزاری انتخابات همواره با چالش هایی همراه بوده است. تبیین سیر بررسی سیاست های کلی انتخابات علاوه بر اینکه تلاشی در جهت بازنمایی و معرفی الگو و نظام مطلوب انتخابات در نظام جمهوری اسلامی است، چالش ها و آسیب های برگزاری انتخابات را بر اساس تجربیات گذشته نیز بیان می کند و متناسب با مختصات الگوی مطلوب، راهبردهای کلان حل معضلات را ارائه می دهد. الزامات ناشی از قانون اساسی در ضرورت تحقق حقوق اساسی عامه مردم و شهروندان جامعه اسلامی و ضرورت حفظ ماهیت اسلامی و مردم سالار نظام جمهوری اسلامی ایران، دیدگاه های امام راحل (ره) و منویات و رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و تجارب موجود در چارچوب ظرفیت ها، ضرورت ها و نیازهای حال و آینده کشور

و اقتضائات تحقق آن، از اصول راهنمای تدوین این سیاست ها بوده است. مباحث این مقاله در محورهای ذیل سازماندهی شده است:

الف) فرایند بررسی سیاست های کلی انتخابات از آغاز تا ابلاغ عناوین جدید سیاست های کلی نظام،
ب) تدوین سیاست های کلی انتخابات بر اساس اولویت های جدید عناوین سیاست کلی.

الف) فرایند بررسی سیاست های کلی انتخابات از آغاز تا ابلاغ عناوین جدید سیاست های کلی

یکی از مهمترین وظایف مجمع تشخیص مصلحت نظام، ارائه مشاوره به مقام معظم رهبری در تعیین سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران است. از سال ۱۳۷۲ با ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنج ساله دوم تا شهریور ۱۳۹۳ و ابلاغ سیاست های کلی علم و فناوری، مجموعاً ۳۸ عنوان سیاست کلی در موضوعات مختلف توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب و پس از تأیید مقام معظم رهبری، توسط معظم له ابلاغ گردیده است. ضرورت تدوین سیاست های کلی انتخابات، ناظر به مسائل و معضلاتی است که طی سه دهه گذشته گریبانگیر قوانین انتخابات بوده است. تغییرات فراوان این قوانین در مجالس مختلف؛ به گونه ای که این قوانین در ۳۳ سال گذشته بیش از ۵۳ بار مورد بازنگری قرار گرفته است. نکته حائز توجه آن است که در این تغییرات گاه گرایشات حزبی - جناحی و حتی تمایلات و منافع صنفی - سیاسی موثر بوده است. فرایند تدوین سیاست های کلی انتخابات از آغاز تا کنون را می توان به دو مرحله تقسیم کرد: مرحله اول از آغاز فرایند تدوین سیاست ها در مجمع تا دستور مقام معظم رهبری به مجمع. معظم له پس از طی مراحل و مکاتباتی که در این خصوص صورت گرفته بود، راهکار «تعیین سیاست های کلی انتخابات، پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام»^۱ را به ریاست مجمع ابلاغ فرمودند. در این مرحله روند تدوین سیاست های انتخابات به سرانجام مطلوب خود نرسید. مرحله دوم با ابلاغ عناوین جدید سیاست های کلی انتخابات آغاز می شود که در آن فرایند آماده سازی و تدوین تصویب سیاست های کلی با رویه معمول در سیاست گذاری مجمع تفاوت هایی دارد. انتخابات یکی از عناوین جدید ابلاغی به مجمع است و سیاست های ابلاغی آن بر اساس روش و فرایند جدید سیاست گذاری در مجمع تهیه و تدوین گردیده است. در این نوشته فرایند تدوین سیاست های کلی انتخابات از آغاز تا انجام مورد بررسی و تدوین قرار گرفته است.

یکم) تهیه پیش نویس سیاست های پیشنهادی در سال ۱۳۸۵

ماموریت دبیرخانه مجمع برای تدوین پیش نویس سیاست های انتخابات در قالب نظر مشورتی در سال ۱۳۸۱ آغاز شد و پس از طی مراحل کارشناسی، در سال ۱۳۸۵ متن
۱- نامه مقام معظم رهبری به ریاست مجمع (۱۳۸۷/۰۹/۱۶).

پیش نویس مصوب کمیسیون سیاسی دفاعی امنیتی مجمع در ۱۴ بند به شرح ذیل به شورای مجمع تقدیم شد:

۱. تنظیم تاریخ و همزمانی برگزاری انتخابات در کشور به گونه‌ای که حتی‌الامکان فاصله برگزاری انتخابات حدود دو سال باشد،
۲. برگزاری انتخابات میان دوره‌ای با اولین انتخابات سراسری بعدی، مگر آنکه موجب از رسمیت افتادن نهاد مربوطه گردد،
۳. ارتقاء سلامت انتخابات و سهولت و سرعت در اعلام نتایج آراء از طریق کاربست فناوری‌های جدید در اخذ رای و شمارش آراء و استانداردسازی صندوق‌های اخذ رای، استفاده از معتمدین محلی مستقل و بی طرف در ترکیب هیات‌های اجرائی،
۴. ارتقاء فرهنگ انتخابات در راستای شکل‌گیری فضای سالم و مشارکت حداکثری با مقابله‌ی با هنجارشکنی‌ها در انتخابات، فراهم‌سازی فرصت و امکانات کافی جهت شناخت مردم از داوطلبان و برنامه‌های آنان توسط رسانه ملی، تمهید ساز و کارهای مقتضی جهت پیشگیری از اقدامات تخریبی علیه داوطلبان و تهدید امنیت، وحدت و همبستگی ملی و رسیدگی مؤثر به جرائم و تخلفات تبلیغاتی،
۵. ممنوعیت استفاده از امکانات عمومی و شفاف‌سازی منابع تامین مالی تبلیغات،
۶. تعمیم نظارت مندرج در اصل (۹۹) قانون اساسی بر کلیه انتخابات،
۷. وحدت رویه و ضابطه‌مند سازی شرایط احراز صلاحیت داوطلبان و پاسخگویی در مقابل رد صلاحیت‌ها،
۸. تعیین حداقل سن رای دهندگان و نامزدها (۱۸ سال برای رای دهندگان، حداقل ۳۰ سال برای داوطلبان مجلس شورای اسلامی و شوراها و ۴۰ سال برای ریاست جمهوری)،
۹. تعیین صلاحیت‌های تخصصی «تحصیلی و تجربی» برای کاندیداهای مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری با،
۱۰. تبیین و تشریح شرایط داوطلبان ریاست جمهوری مندرج در قانون اساسی و تصویب قوانین مقتضی،
۱۱. الزامی بودن استمرار صلاحیت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در طول دوران نمایندگی؛ تعهد و پایبندی داوطلبان به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و التزام عملی به احکام اسلام (التزام اقلیت‌ها به احکام دین خود): «استمرار صلاحیت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در طول دوران نمایندگی الزامی است. در صورت فقدان صلاحیت در طول دوران نمایندگی، با پیشنهاد $\frac{1}{3}$ نمایندگان و با تصویب هیات رئیسه موضوع در دستور کار قرار گرفته و پس از تصویب $\frac{3}{4}$ نمایندگان به شورای

نگهبان ارجاع داده می‌شود. رای $\frac{3}{4}$ کل اعضای شورای نگهبان در این مورد الزامی است.»

دویم) تجدید نظر در بررسی و تدوین پیش نویس سیاست های پیشنهادی در سال ۱۳۸۸

پس از مرحله اول، سابقه بحث در خصوص سیاست های کلی انتخابات، به نامه وزیر کشور وقت، حجت الاسلام پورمحمدی، به مقام معظم رهبری در مورخ ۱۳۸۷/۰۸/۲۶ باز می‌گردد. وزیر کشور در این نامه، ضمن ذکر برخی چالش ها و معضلات قانون انتخابات، از مقام معظم رهبری، درخواست می‌نماید موضوع انتخابات به عنوان یک معضل مورد بررسی قرار گیرد. در نام، اهم مطالب در محورهای ذیل تنظیم شده است؛

محورهای نامه وزیر کشور

- ۱) عمده معضلات این حوزه [انتخابات]، ریشه در قوانین، تغییرات پی‌درپی و تفاسیر متفاوت از قانون دارد؛ لذا ضروریست بازنگری در قوانین با حفظ ثبات نسبی آنها، صورت پذیرد،
- ۲) تعیین زمان ثابت انتخابات و رفع تنگناهای قانونی آن،
- ۳) تجمیع انتخابات که کلیات آن تصویب شده و نیازمند رفع موانع قانونی است،
- ۴) تعیین سن واحد برای رأی دهندگان در همه انتخابات،
- ۵) ساماندهی و وحدت رویه در فرایند نظارت و اجرا در همه انتخابات،
- ۶) تعیین حدود قانونی نظارت و ممانعت از اعمال تفاسیر متفاوت و متغیر،
- ۷) اخذ تصمیم مقتضی در استفاده از فن آوری های جدید در انتخابات،
- ۸) ساماندهی و ثبات در فرایند احراز صلاحیت نامزدها،
- ۹) ساماندهی به فرایند تبلیغات انتخاباتی.

دستور مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری در پاسخ به این نامه، در تاریخ ۱۳۸۷/۰۳/۰۵ مرقوم می‌فرمایند: «پیشنهاد آقای پورمحمدی ایده‌ای است که لازم است در صحن اصلی مجمع تشخیص مصلحت نظام با حضور خود ایشان مورد بحث و بررسی قرار گیرد و پس از آن، مجمع نظر مشورتی خودش را نسبت به این ایده و پیشنهاد ذیل آن به اینجانب ارائه کند؛ تا تصمیم مقتضی گرفته شود.»

۱- به نقل از گزارش روابط عمومی مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۸۸/۱۲/۰۱).
<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8812011327>

سیم) بررسی در مجمع تشخیص مصلحت نظام

متعاقب دستور مقام معظم رهبری، کمیسیون سیاسی، دفاعی و امنیتی مجمع تشخیص مصلحت نظام طی چندین جلسه کارشناسی، موضوع را بررسی و محورهای پیشنهادی طی نامه شماره ۹۴۵۱/۶۳۹۹ مورخ ۱۳۸۷/۰۸/۰۵، در دستور کار مجمع قرار گرفت. مجمع در تاریخ ۱۳۸۷/۰۸/۱۱ پیشنهادهای کمیسیون را تصویب نموده و طی نامه شماره ۵۷۲۲۴/۰۱۰۱ مورخ ۸۷/۰۸/۲۶ به استحضار مقام معظم رهبری می‌رساند. مهم‌ترین محورهای مصوب شورای مجمع، که توسط ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام به استحضار مقام معظم رهبری رسید عبارت بودند از:

- ۱) ضرورت بازنگری در قوانین، ضمن حفظ ثبات نسبی آنها؛ از جمله مقوله سن رأی دهندگان و تبلیغات کاندیداها،
- ۲) تعیین زمان ثابت جهت انجام انتخابات و رفع تنگناهای قانونی آن،
- ۳) ساماندهی و وحدت رویه در فرایند نظارت و اجرا در همه انتخابات،
- ۴) تعیین حدود قانونی نظارت و ممانعت از اعمال تفاسیر متفاوت و متغیر،
- ۵) اخذ تصمیم مقتضی در استفاده از فن آوری های جدید در انتخابات،
- ۶) ساماندهی و ثبات در فرایند احراز صلاحیت نامزدها،
- ۷) تدوین یا اصلاح قانون در زمینه مولفه های مهم در فرایند انتخابات (نظام انتخابات، جایگاه احزاب در انتخابات، تبلیغات، رسیدگی به شکایات، انصراف کاندیداها).

در پایان نامه ریاست محترم مجمع دو درخواست را ارایه نمودند:

- ۱- موضوع انتخابات به صورت یک معضل مورد بررسی قرار گیرد،
- ۲- کمیته ای مستقل به بررسی این موضوع بپردازد.

چهارم) در اولویت قرار گرفتن سیاست های کلی انتخابات

مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۸۷/۰۹/۱۶ در پاسخ به نامه آیت الله هاشمی رفسنجانی مرقوم می‌نمایند: «ریاست محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام، با سلام و تحیت؛ به نظر می‌رسد در صورتی که سیاست‌های کلی درباره انتخابات مشخص و در آن از نواقص کنونی پیشگیری شود، معضلی باقی نخواهد ماند. پس اولی آن است که فرآیند تنظیم سیاست‌های کلی در آن مجمع محترم آغاز گردد»^۱.

پنجم) بررسی مجدد سیاست های انتخابات

در راستای تحقق فرمان مقام معظم رهبری، اقدامات لازم در دبیرخانه مجمع بخصوص کمیسیون سیاسی- دفاعی دبیرخانه با حضور کارشناسان کمیسیون، شخصیت های سیاسی، برخی نمایندگان ادوار پیشین و کنونی مجلس صورت گرفت. و با بررسی و مطالعه گسترده و دقیق سوابق و فرایند برگزاری انتخابات در ایران (قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی)، نظرات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری، قانون اساسی، تجربیات سایر کشورها و نظرات کارشناسی، در نهایت سیاست های کلی در سال ۱۳۸۸ در ۷ محور و در مجموع ۲۸ بند، توسط کمیسیون سیاسی، دفاعی مجمع تدوین و به شورای مجمع تشخیص مصلحت نظام تقدیم گردید:

ششم) پیش نویس سیاست های کلی انتخابات پس از دستور مقام معظم رهبری (بشهادی کمیسیون سیاسی، دفاعی و امنیتی دبیرخانه)

الف) زمان انتخابات

- ۱) تنظیم تاریخ و هم زمانی برگزاری انتخابات در کشور به گونه ای باشد که فاصله برگزاری انتخابات حدود ۲ سال باشد. انتخابات ریاست جمهوری با انتخابات شوراهای اسلامی، همچنین انتخابات مجلس شورای اسلامی با انتخابات مجلس خبرگان رهبری، به صورت همزمان برگزار می گردند،
- ۲) انتخابات میان دوره ای با اولین انتخابات سراسری بعدی برگزار می شود، مگر آنکه موجب از رسمیت افتادن نهاد مربوطه گردد،
- ۳) کلیه انتخابات در اردیبهشت ماه برگزار خواهد شد (همچنین مرحله اول انتخابات، در انتخابات دو مرحله ای).

ب) ساماندهی اجرا

- ۴) کمیسیون ملی انتخابات، مسئولیت برگزاری انتخابات، بررسی صلاحیت داوطلبان، کنترل و نظارت بر تبلیغات و هزینه های انتخاباتی و انجام بازرسی و رسیدگی به شکایات را بر عهده دارد،
- ۵) کمیسیون ملی انتخابات مرکب از ۹ نفر به شرح زیر است:
  - ۱) وزیر کشور و وزیر اطلاعات از طرف قوه مجریه؛
  - ۲) رئیس دیوان محاسبات کشور و یک نفر دیگر به انتخاب مجلس شورای اسلامی از طرف قوه مقننه؛

- ۳) دادستان کل کشور و رئیس بازرسی کل کشور از طرف قوه قضائیه؛
- ۴) یک نفر از اعضای حقیقی مجمع تشخیص مصلحت نظام به انتخاب مجمع؛
- ۵) رئیس شورای عالی استان ها؛
- ۶) رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران؛
- ۷) یک نفر از اعضای شورای نگهبان به انتخاب آن شورا به عنوان ناظر (بدون حق رأی).
- ۶) دستگاه های اجرایی کشور به ویژه وزارت کشور، موظف به اجرای تصمیمات کمیسیون انتخابات می باشند،
- ۷) ارتقاء سطح سلامت انتخابات با تاکید بر استفاده از معتمدین محلی مستقل و بی طرف در ترکیب هیات های اجرائی جهت رفع شبهه، نسبت به اعمال نفوذ از سوی دستگاه های اجرایی.

ج) وحدت رویه در فرایند نظارت

- ۸) مسئولیت نظارت بر حسن اجرای قانون انتخابات، بر عهده شورای نگهبان است. این شورا همچنین مرجع نهائی رسیدگی به شکایات، و تأیید یا ابطال انتخابات می باشد،
- ۹) وظیفه نظارتی شورا مطابق اصل ۹۹ قانون اساسی، برای تمام انتخابات رسمی کشور، تعمیم داده می شود،
- ۱۰) نظارت و اجرای انتخابات، در چارچوب و زمان بندی قانونی انجام می پذیرد. قوانین و مقررات مربوط به اجرا و نظارت در کلیه انتخابات یکسان خواهد بود،
- ۱۱) تمهید ساز و کارهای مقتضی جهت نظارت نمایندگان احزاب و تشکل های قانونی، و نمایندگان کاندیداها بر فرایند اخذ، شمارش و تجمیع آراء.

د) تبلیغات و هزینه های انتخاباتی

- ۱۲) تدوین و تصویب قوانین و مقررات فعالیت های تبلیغاتی، در جهت شکل گیری فضای مطلوب و مشارکت حداکثری، رعایت قواعد رقابت سالم و حقوق مردم و نیز فراهم سازی فرصت کافی و امکانات عادلانه در راستای شناخت مردم از داوطلبان و برنامه های آنان، توسط رسانه ملی و سایر رسانه های عمومی،
- ۱۳) تدوین ساز و کارهای مقتضی جهت پیشگیری از اقدامات تخریبی علیه داوطلبان و تهدید امنیت، وحدت و همبستگی ملی و رسیدگی مؤثر به جرائم و تخلفات تبلیغاتی،
- ۱۴) شفاف سازی منابع هزینه های تبلیغاتی و تعیین سقف هزینه ها برای داوطلبان، احزاب، گروه ها و تشکل های سیاسی و ممنوعیت استفاده از امکانات دولتی و عمومی.

ه) روشهای جدید برگزاری انتخابات

۱۵) بهره‌گیری از فن‌آوری‌های نوین در همه مراحل انتخابات و تعیین حوزه‌های رأی‌گیری برای رأی‌دهندگان قبل از برگزاری انتخابات،

۱۶) فراهم نمودن امکان رأی به لیست احزاب و تشکل‌های قانونی به صورت یکجا (بدون ذکر اسامی کاندیداها)، ضمن امکان دادن رأی مستقیم به افراد داوطلب،

۱۷) تمهیدات مقتضی جهت ارتقاء ضریب امنیت انتخابات.

و) شرایط داوطلبان و نظام صلاحیت‌ها

۱۸) تعیین صلاحیت‌های تخصصی «تحصیلی و تجربی»؛ برای داوطلبان مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری،

۱۹) تبیین و تشریح شرایط داوطلبان ریاست جمهوری مندرج در قانون اساسی، با تصویب قوانین مقتضی،

۲۰) رعایت سن حداقل ۱۸ سال برای رأی‌دهندگان، حداقل ۳۰ سال برای داوطلبان مجلس شورای اسلامی و شوراها و ۴۰ سال برای داوطلبان ریاست جمهوری،

۲۱) تعهد و پایبندی داوطلبان نسبت به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و التزام عملی نسبت به احکام اسلام (التزام اقلیت‌ها به احکام دین خود)،

۲۲) شفاف‌سازی و حتی‌الامکان کمی نمودن شرایط داوطلبان برای انتخابات،

۲۳) قانونمندی و وحدت رویه در احراز صلاحیت داوطلبان، و پاسخگو بودن در مقابل آنان،

۲۴) افراد شاغل در مناصب اجرائی یا نظارتی انتخاباتی، در صورت تمایل به کاندیدا شدن، باید حداقل از ۶ ماه قبل از روز اخذ رأی، از سمت خود استعفا داده باشند؛ همچنین کسانی که به مقتضای شغل خود، برابر قانون حق شرکت در انتخابات را ندارند، باید از ۳ ماه قبل از روز اخذ رأی، در آن پست شاغل نباشند،

۲۵) معرفی حداقل ۲۰ نفر از مقامات مسئول (فعلی یا سابق) و متنفذ، در سطوح ملی و محلی (نظیر نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، مجلس شورای اسلامی، وزراء، ائمه جمعه، اساتیدحوزه و یا دانشگاه، استناداران، سفراء، قضات عالیرتبه)، از طرف داوطلبین ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و شورای شهر مراکز استانها به عنوان «معرف و تاییدکننده»، به هنگام ثبت نام،

۲۶) دستگاه‌های مسئول اجرائی یا نظارتی در زمینه احراز صلاحیت‌ها، صرفاً از طریق مراجع چهارگانه (وزارت اطلاعات، دادستانی کل، سازمان ثبت احوال کشور و نیروی انتظامی و پلیس بین‌الملل) - هر یک در چارچوب وظایف قانونی خود و افراد معرف و تاییدکننده،

که داوطلب هنگام ثبت نام اعلام کرده است، اقدام نموده؛ و از شیوه‌هایی نظیر تحقیقات محلی برای احراز صلاحیت باید اجتناب گردد.

ز) اصلاحات قانون انتخابات

۲۷) قانون جامع انتخابات که پس از ابلاغ سیاست های کلی به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، تا ۱۰ سال بعد قابل تغییر نخواهد بود. پس از هر ۱۰ سال، قانون انتخابات در صورت لزوم قابل اصلاح خواهد بود،

۲۸) اصلاحات ضروری در قانون انتخابات، در صورتی که بیش از یکسال به هر انتخابات مانده باشد، تنها با رأی دو سوم نمایندگان مجلس ممکن خواهد بود.

هفتم) توقف بررسی سیاست ها در مجمع

با برگزاری انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۸ و مسائل آن، بررسی سیاست های کلی انتخابات در شورای مجمع با وقفه ای یکساله مواجه شد. مجدداً در اواخر سال ۱۳۸۸ با شروع بررسی سیاست‌های مذکور، کلیات آن با اکثریت آرا در مجمع تصویب شد و متعاقب آن بررسی بندهای سیاستی در دستور کار جلسات مجمع قرار گرفت. در جلسه روز شنبه ۲۱ فروردین ۱۳۸۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام که به ریاست آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و با حضور اکثریت اعضاء تشکیل شد، موضوع سیاست‌های کلی انتخابات که کلیات آن در جلسه قبل به تصویب رسیده بود، پیگیری شد و پس از بحث و بررسی، بند یک این سیاست‌ها ناظر بر تجمیع و همزمانی انتخابات کشور به این شرح تصویب گردید: «تنظیم تاریخ و همزمانی برگزاری انتخابات در کشور، به گونه‌ای که فاصله برگزاری انتخابات حدود دو سال باشد. انتخابات ریاست جمهوری با انتخابات شوراهای اسلامی، همچنین انتخابات مجلس شورای اسلامی با انتخابات مجلس خبرگان رهبری به صورت همزمان برگزار می‌گردند»^۱. در ادامه بررسی‌ها و با بروز چالش‌های جدی در رابطه با برخی بندهای پیشنهادی، موارد جهت بررسی بیشتر به کمیسیون ارجاع شد.

ب) تدوین سیاست های کلی انتخابات بر اساس اولویت های جدید عناوین سیاست کلی

یکی از ماموریت‌های ششمین دوره مجمع تشخیص مصلحت نظام، که در پیوست حکم انتصاب اعضای جدید در تاریخ ۲۴ اسفند ۱۳۹۰ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردیده، «تعیین سیاست های کلی نظام در حوزه انتخابات» است.

بنا به تصریح مقام معظم رهبری در پیوست حکم اعضای دور ششم مجمع تشخیص

مصلحت نظام، ادامه بررسی سیاست‌های کلی انتخابات با توجه به تغییرات در فرایند سیاست‌گذاری که در آن بندهای سیاستی بر اساس محتوا و الزامات ایده ابلاغی عنوان سیاست کلی مربوطه صورت می‌گیرد، در دستور کار مجمع قرار گرفت.

یکم) ایده ابلاغی سیاست‌های کلی انتخابات

«انتخابات مظهر مردم سالاری دینی و مجرای اعمال حاکمیت ملت بر اساس یک نظام جامع و موجب تحکیم مقبولیت نظام، حاکمیت ملی و استقلال کشور، ارتقاء کارآمدی و وجهه و الهام بخشی نظام در عرصه بین‌المللی و تقویت وحدت ملی است. سیاست‌های کلی مربوط بایستی:

- تأمین‌کننده مشارکت گسترده مردم در امر انتخابات و افزایش نقش آگاهانه آنها در اداره امور کشور با انتخاب داوطلبانی در تراز شایسته جمهوری اسلامی ایران و دارای ویژگی‌هایی متناسب با جایگاه‌های مربوط باشد،
- جهت‌گیری کلی نظام مبنی بر برگزاری انتخابات همراه با سلامت و امنیت بر مدار ساز و کارهای قانون اساسی از جمله در زمینه مسئولیت اجرای انتخابات و نظارت بر آن را تعیین کند،
- بر استحکام و ثبات نسبی قوانین و مقررات، تسهیل حضور مردم و تأمین حقوق برابر آنها در انتخابات تأکید ورزد،
- زمینه‌های حضور و رقابت سالم شایسته‌ها، شفافیت منابع و هزینه‌ها و کوتاه شدن دست کانون‌های ثروت و قدرت و دفع آسیب‌های دشمنان را فراهم سازد.»

دویم) پیش‌نویس سیاست‌های کلی انتخابات پیشنهادی کمیسیون سیاسی، دفاعی و امنیتی دبیرخانه (ویرایش اول)

- بند ۱- تأمین عدالت انتخاباتی و ساماندهی انتخابات از طریق:
- حوزه‌بندی انتخابات در حوزه‌های انتخابی مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی استان با بیش‌تر از سه نماینده به گونه‌ای که هر فرد حداکثر به سه نامزد رأی دهد؛
  - برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی به صورت یک مرحله‌ای بر مبنای انتخاب نمایندگان با اکثریت نسبی آراء؛
  - استفاده از روش‌های نوین و فناوری‌های جدید در اخذ، شمارش و تجمیع آراء و نیز در ثبت نام از انتخاب‌کنندگان و مشخص نمودن تدریجی حوزه‌های رأی‌گیری برای رأی‌دهندگان قبل از روز رأی؛
  - تنظیم تاریخ برگزاری انتخابات در کشور به گونه‌ای که فاصله برگزاری انتخابات دو سال و در ماه اردیبهشت باشد.

بند ۲- ایجاد فضای مطلوب رقابتی، حضور حداکثری و تأمین فرصت و امکانات مناسب عادلانه برای بالا رفتن سطح شناخت مردم از داوطلبان و برنامه های آنان از طریق بهره مندی نامزدهای انتخاباتی از رسانه ملی، محلی و امکانات عمومی کشور.

بند ۳- تأمین فضای رقابت سالم بین نامزدها از طریق تعیین سقف هزینه های انتخاباتی، ایجاد ساز و کار مناسب جهت شفاف سازی امکانات، منابع و هزینه های مالی و جلوگیری از استفاده غیرمجاز از امکانات و منابع دولتی و عمومی.

بند ۴- پیش بینی ساز و کار خاص قضایی برای رسیدگی سریع و دقیق به جرایم و تخلفات انتخاباتی و تعیین مصادیق آنها.

بند ۵- ایجاد بستر و زمینه های لازم جهت نقش آفرینی و حضور فعال احزاب و تشکل های سیاسی در عرصه انتخابات به منظور ارتقاء سطح آگاهی های عمومی، بسیج و به صحنه آوری سلیقه های مختلف مردم و ارتقای قابلیت مدیریت فضای انتخابات و نامزدهای انتخاباتی توأم با پاسخگو بودن در قبال عملکردشان از طریق:

- تعیین ضوابط فعالیت احزاب در انتخابات مبتنی بر اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی ایران؛
- حمایت مالی از احزاب و تشکل های سیاسی در انتخابات به تناسب تعداد اعضاء فعال، پشتوانه اجتماعی و نامزدهای انتخاباتیشان؛
- فراهم نمودن امکان نظارت نمایندگان احزاب و تشکل های سیاسی در مراحل اخذ، شمارش و تجمیع آراء؛
- فراهم نمودن امکان رأی به لیست احزاب و تشکل های سیاسی در کنار رأی مستقیم به افراد داوطلب.

بند ۶- دستیابی به حداکثر کارآمدی در نظامات قانون گذاری و اجرایی از طریق:

الف) لحاظ شرایط لازم برای نامزدهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی:

- دارا بودن حداقل ۳۵ سال،
- دارا بودن مدرک تحصیلی رسمی لیسانس یا مدرک حوزوی معادل و یا بهره مندی از شرایط حرفه ای و تخصصی معادل،
- داشتن حداقل پنج سال تجربه مدیریتی، آموزشی، تحقیقاتی، تقنینی، قضایی و یا حداقل ده سال سابقه کارشناسی،
- پرداخت وثیقه مالی به میزان یکصد میلیون ریال و استرداد آن در صورت عدم تأیید صلاحیت، انصراف، یا کسب حداقل پنج درصد از کل آرای انتخاب کنندگان،

• استعفاء مقامات مسئول از سمت خود حداقل سه ماه قبل از روز اخذ رأی.

ب) لحاظ شرایط لازم برای نامزدهای رئیس جمهوری:

- دارا بودن حداقل ۴۰ سال سن،
- ارائه امضاء ۱۰۰ نفر مبنی بر تأیید شرایط مندرج در اصل یکصد و پانزده قانون اساسی در هنگام ثبت نام شامل نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، اعضای حقیقی مجمع تشخیص مصلحت نظام، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، وزراء، ائمه جمعه، اساتید حوزه یا دانشگاه، سفرا، قضات عالیرتبه، اعضای شوراهای اسلامی.

ج) لحاظ شرایط لازم برای نامزدهای نمایندگان در شوراهای اسلامی:

- دارا بودن حداقل ۲۵ سال سن،
- شرط سکونت در محل حداقل ۱ سال متصل به زمان انتخابات،
- دارا بودن مدرک تحصیلی رسمی لیسانس یا مدرکات حوزوی معادل برای عضویت در شوراهای فرا دست (شهرستان، استان و شورای عالی استان‌ها) و شوراهای شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر.

د) لحاظ شرایط لازم برای انتخاب کنندگان:

- دارا بودن حداقل سن ۱۸ سال تمام در روز رأی گیری.

بند ۷- مسئولیت نظارت بر حسن اجرای قانون انتخابات و احراز صلاحیت نامزدهای مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری و خبرگان رهبری بر عهده شورای نگهبان است. احراز نهایی صلاحیت نامزدها (شامل مراحل بررسی، تجدید نظر و فرجام خواهی) حداکثر تا یکماه قبل از زمان رأی گیری صرفاً از طریق استعلام از مراجع چهارگانه (قوه قضاییه، وزارت اطلاعات، سازمان ثبت احوال کشور و نیروی انتظامی هریک در چارچوب وظایف قانونی خود) صورت می پذیرد. مراجع مذکور موظف به پاسخ به تمامی استعلام‌ها حداکثر طی دو هفته خواهند بود.

بند ۸- ستاد انتخابات کشور در وزارت کشور تشکیل شده و مسئولیت برگزاری انتخابات، کنترل و نظارت بر تبلیغات و هزینه‌های انتخاباتی، انجام بازرسی و رسیدگی اولیه به شکایات و تخلفات انتخاباتی را بر عهده دارد. رئیس ستاد وزیر کشور بوده و دبیر ستاد توسط وی معرفی و به تصویب اعضای می رسد. اعضای این ستاد عبارتند از: وزیر کشور، وزیر اطلاعات، دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات کشور، دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب آن مجلس، رئیس شورای عالی استان‌ها، رئیس سازمان صدا و سیما، یک نفر از اعضای حقیقی مجمع تشخیص مصلحت نظام به انتخاب مجمع، دو نفر از

طرف خانه احزاب به انتخاب خانه احزاب.

بند ۹- قانون جدید انتخابات در چارچوب سیاست های کلی انتخابات تدوین خواهد شد و پس از تصویب و ابلاغ تا ده سال قابل تغییر نخواهد بود.

سیم) ارزیابی پیش نویس اولیه سیاست های کلی انتخابات توسط نهادهای حقوقی و اجرایی

(شورای نگهبان، معاونت حقوقی ریاست جمهوری و وزارت کشور)

الف) ارزیابی های کلی

- سیاست های کلی نظام در مرتبه ای فراتر از قوانین عادی و موضوعه قرار دارند و برای تحقق اهداف کلان نظام در نظر گرفته شده اند به نظر می رسد که از جهت صورت و شکل نیز باید از قوانین موضوعه متمایز باشند. در حالی که برخی موارد مطروحه در پیش نویس سیاست های کلی انتخابات از جمله بندهای ۶، ۷ و ۸ ناظر به امور جزئی بوده و در برگیرنده امور تقنینی می باشد که می توان از طریق قوه مقننه نسبت به تصویب آن اقدام نمود.
- قبل از پرداختن به جزء به جزء بندهای پیشنهادی به عنوان سیاست های کلی انتخابات لازم به ذکر است محتوای بندهای ارائه شده نوعاً ورود به جزئیات امر برگزاری انتخابات بوده و شأن نام گذاری آن به عنوان سیاست های کلی در بخش قابل توجهی از موارد محل سوال است. همچنین مشخص نیست در موضوعاتی که در این طرح به جزئیات آن پرداخته شده، شرایط و موانع آورده شده حصری می باشد یا امکان اعمال سایر شرایط فعلی در قوانین موجود به خصوص در بحث داوطلبی متصور است یا خیر؟
- موضوعاتی که در قانون اساسی تعیین تکلیف شده علی الاصول نباید به عنوان سیاست های کلی مورد تصویب و ابلاغ قرار گیرد از جمله اینکه در اصل ششم تأکید شده «امور کشور باید به اتکاء آراء عمومی اداره شود». بنابراین ذکر مطالبی چون «جهت گیری کلی نظام مبتنی بر برگزاری انتخابات همراه با سلامت» به عنوان ایده سیاست های کلی مناسبتی ندارد و چه بسا موجب این ابهام و اشکال شود که تاکنون انتخابات همراه با سلامت نبوده است. همینطور است «کوتاه شدن دست کانون های ثروت و قدرت» زیرا امور یادشده بر مبنای امور کشور با اتکاء آراء عمومی به نحوی که در صدر اصل ششم قانون اساسی تصریح شده محقق می شود.
- برخی نکات پیشنهادی به عنوان سیاست های کلی اصل ناظر به اموری است که با توجه به شرایط اجتماعی باید در قانون تعیین تکلیف شود مانند میزان تحصیلات و شرایط سنی نامزدهای انتخابات. کما اینکه با توجه به ارتقاء سطح تحصیلات در جامعه نسبت به زمان پیروزی انقلاب، به تدریج شرایط تحصیلی و سنی در قانون انتخابات نمایندگان مجلس و قانون انتخاب رئیس جمهور افزایش یافته به نحوی که شرط «سواد خواندن و نوشتن در حد

کافی» برای نامزدهای نمایندگی مجلس، (موضوع بند «۶» ماده (۹) قانون انتخابات مجلس مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب) به شرط «داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا معادل آن» (در بند «۴» اصلاحی ماده (۲۸) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۸۵) ارتقاء یافته است. همینطور است در مورد شرط سنی که از «۲۵سال» در ماده (۹) قانون انتخابات مجلس مصوب ۱۳۵۸ به «۳۰سال» در ماده (۲۸) قانون انتخابات مجلس مصوب ۱۳۷۸ اصلاح شده است.

ب) ارزیابی بندهای سیاستی پیشنهادی و پیشنهادات اصلاحی

بند (۱) سیاست های پیشنهادی

۱) صدر بند (۱) پیش نویس سیاست های کلی انتخابات "اگر منظور استانی شدن انتخابات است"، باید به صورت کلی بر حوزه بندی انتخابات به صورت حوزه استانی تأکید نماید و کیفیت و شیوه تقنینی و اجرایی آن به موجب قانون تعیین گردد،

۲) برگزاری انتخابات در اردیبهشت ماه در قسمت اخیر بند (۱) جزیی بوده و ضرورتی برای ذکر آن در سیاست های کلی نمی باشد. بلکه باید تا تأکید بر تعیین تاریخ برگزاری انتخابات به صورت زمانبندی متعارف و ثابت با رعایت شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تنظیم گردد،

۳) در بحث حوزه بندی انتخابات ضمن اینکه به نظر می رسد این طرح نسخه مشابهی از طرح استانی شدن انتخابات باشد، مشکلات اجرایی دیگری نیز برای آن متصور است که به اهم آن ذیلا اشاره می گردد:

۱-۳- تکلیف شهرهایی که در حال حاضر بیش از سه نفر داوطلب دارند مثل تهران، اصفهان و ... چه می شود. آیا در این شهرها هم این محدودیت اعمال می شود؟ اگر می شود چگونه است؟

۲-۳- آیا این امر به نوعی زمینه ساز دیکتاتوری اکثریت (سیاسی - قومی) و همچنین حزبی شدن انتخابات و ورود صاحبان قدرت و نفوذ نیست؟ چرا که در این فرض شانس داوطلبان مستقل یا برخواسته از طیف اقلیت و نیز مناطق کم جمعیت تر به نوعی از بین می رود، واقعیات موجود در حوزه های انتخابیه ای که در حال حاضر متشکل از چند شهرستان با جمعیت های متفاوت هستند گواه این مدعاست که در صورت اجرای این فرض مشکلات حادث تر و فراگیرتر نیز می شود. مثلاً در استان خوزستان حوزه انتخابیه، شوشتر و گتوند که تاکنون نماینده ای از گتوند موفق به حضور در مجلس نشده است یا

حوزه مسجد سلیمان و هفتگل یا رامهرمز و رامشیر و ...

(۴) در رابطه با نسبی و یک مرحله ای شدن انتخابات هر چند با ملاحظه نتایج انتخابات گذشته و تغییرات بسیار اندک نتایج دور دوم نسبت به دور اول و نیز کاهش هزینه های آن، در نگاه اول این طرح مثبت به نظر می رسد، لیکن خطر و آسیب های تشکیل یک مجلس ضعیف با حضور نمایندگان که برخاسته از اکثریت مردم نیستند بسیار جدی تر و قابل اعتنا تر است، (۵) در رابطه با تعیین تدریجی حوزه های رأی گیری برای رأی دهندگان اولاً مشخص نیست مقصود از حوزه رأی گیری حوزه انتخابیه است یا شعب اخذ رأی، ضمن اینکه سیال بودن جمعیت به خصوص در شهرهای بزرگ و مجاور یکدیگر باعث کاهش مشارکت در صورت اجرای این فرض می گردد.

(۶) در خصوص تعیین تاریخ ثابت برای برگزاری کلیه انتخابات، با توجه به چهار فصل بودن کشور و مشکلاتی ویژه ای که در فصل های سرد و گرم در مناطق سردسیر و گرمسیر دامنگیر اجرای انتخابات است، تعیین ماه اردیبهشت فی نفسه بد نمی باشد. لیکن با توجه به هم شرایط بودن ماه میانی فصل پاییز (آبان) با این ماه و تلاقی اقدامات و برنامه ریزی های مقدماتی انتخاباتی موعده اردیبهشت با تعطیلات انتها و ابتدای سال به نظر می رسد در صورت حل مشکل و تضاد قانون اساسی آن مبنی بر ۴ ساله بودن ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و مشخص بودن ابتدا و انتهای هر دو دوره، آبان ماه برای این امر متناسب تر باشد.

(۷) برخی از سیاست های پیشنهادی از جمله اینکه «هر فرد حداکثر به سه نامزد رأی بدهد» محدود کننده حقوق مردم و مغایر قانون اساسی به نظر می رسد.

(۸) صدر بند (۱) پیش نویس سیاست های کلی انتخابات "اگر منظور استانی شدن انتخابات است"، باید به صورت کلی بر حوزه بندی انتخابات به صورت حوزه استانی تأکید نماید و کیفیت و شیوه تقنینی و اجرایی آن به موجب قانون تعیین گردد.

(۹) برگزاری انتخابات در اردیبهشت ماه در قسمت اخیر بند (۱) جزیی بوده و ضرورتی برای ذکر آن در سیاست های کلی نمی باشد. بلکه باید تا تأکید بر تعیین تاریخ برگزاری انتخابات به صورت زمانبندی متعارف و ثابت با رعایت شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تنظیم گردد.

بند (۵) سیاست های پیشنهادی

۱- هرچند نفس فعالیت و حضور فعال احزاب در انتخابات امری میمون و مبارک است، لیکن رسمیت بخشیدن به تحرکات احزاب و گروه های سیاسی در انتخابات با استفاده از امکانات دولتی محل اشکال و موجب توسعه احزاب دولتی و اعمال نفوذ و تغییرات در روند برگزاری انتخابات و به حاشیه رفتن سلايق مستقل و غیرسیاسی است. این موضوع در کنار فصلی و خلق الساعه بودن بخش قابل توجهی از احزابی که در ایام انتخابات ابراز و اعلام موجودیت می کنند بیش از پیش محل تأمل است. چرا که احزاب با توجه به قدرت رسانه ای و ظرفیت لابی گری خود امکان ایجاد دغدغه های کاذب برای مردم در رسیدن خود به قدرت را دارند. ضمن اینکه هیچ یک از احزاب سیاسی فعال در کشور و حتی جمع تمامی احزاب موجود، دارای بدنه تشکیلاتی مردمی حتی در حد یک درصد افراد جامعه نیستند در حالی که این گروه قریب ۹۹ درصد فضای رسانه ای کشور را در اختیار داشته و در حال تئوریزه کردن دغدغه های خود در جامعه اند.

بند (۶) سیاست های پیشنهادی

۱) بخش الف در مجموع قابل دفاع است لیکن علت و ضرورت تعیین وثیقه که باعث کاهش تعداد داوطلبان می شود و افزایش ۵ سال سن داوطلبان مجلس روشن نیست. ضمن اینکه در بحث استعفا نیز می بایست کلیه مسئولین با تعیین سطح و ... مشمول آن گردند.

۲) در خصوص بخش ب از بند ۶ به نظر می رسد این موضوع یک الگو از رسومات انتخاباتی برخی کشورها بدون توجه به سایر ارکان و شرایط انتخاباتی در آن کشور باشد، چرا که در کشورهای مجری این قانون نوعا شورایی تحت عنوان شورای نگهبان با این کیفیت و وزن وجود ندارد و تحقق شرایط اعلام شده کافی برای پذیرفته شدن داوطلبی افراد تلقی شده و در واقع دلیلی به واجد صلاحیت بودن داوطلب محسوب می شود، نه اماره آن، در حالی که در طرح فوق علاوه بر اینکه شرایط اعلام شده عملا ورود افراد مستقل و غیروابسته را به عرصه انتخابات مشکل و تعدادی از رقبا احتمالی حذف و فضا را تبعیض آلود می کند و به نوعی شروع زودهنگام به عرصه انتخابات را با رونق لابی گری ها برای جمع آوری امضاها و تأییدیه های لازم رسمیت بخشیده، عملا نیز با توجه به قلت افراد واجد صلاحیت برای تأیید داوطلبان به نسبت تعداد کاندیداها و نهایتاً موضوع یا به صف آرای زودهنگام نخبگان و به نوعی اعلام ناخواسته مواضع می انجامید و یا افراد فوق مجبورند برای داوطلبان مختلف که قرارست به زودی رقیب هم باشند، همزمان تأییدیه صادر کنند که خود باعث لوث شدن موضوع می گردد. در هر دو حالت نیز رد صلاحیت داوطلبی که به هر طریق موفق به اخذ این تأییدیه ها گردیده به امری

محال و یا پرهزینه تر از پیش تبدیل شده که هم عکس العمل داوطلب رد صلاحیت شده و هم افراد تأیید کننده آنها را در پی دارد. به این ترتیب هدف اولیه که کاهش بار و فشار از روی دوش شورای نگهبان است را به راحتی نقش و شورا را در موقعیت عمل انجام شده قرار می دهد، چرا که امر خواسته یا ناخواسته نوعی تعیین مصداق برای شرایط مطرح در قانون بوده و بر خلاف اصول ۱۱۵ و ۱۱۰ قانون اساسی عملاً جایی برای نظر و نظارت شورای نگهبان باقی نمی ماند. ضمن اینکه تشخیص شرایط در جریان ثبت نام، با وزارت کشور می باشد، یعنی باید وزارت کشور یک لیست از مقامات موضوع را در طی ۳۳ سال گذشته در اختیار داشته باشد و اسامی را با آن راستی آزمایی کرده و احتمالاً اصالت مهر و امضاها را هم به صورت آنلاین استعلام نماید.

۳) در خصوص شرط مدرک تحصیلی برای شوراهای فرا دست، اولاً باید گفت که این شوراها خود منتخب شوراهای پایه می باشند که بعضاً با مدارک تحصیلی پایین تر انتخاب شده اند. منظور از مدرک رسمی چیست و ثانیاً مدرک تحصیلی قابل قبول در شهرها و روستاهای زیر ۱۰۰ هزار نفر چیست؟

۴) اطلاق شرط «استعفای مقامات سه ماه قبل از برگزاری انتخابات» به عنوان یکی از سیاست های کلی، به نحو مندرج در جزء «الف» بند «۶» سیاست های پیشنهادی آن دبیرخانه، مغایر اصل (۱۱۴) قانون اساسی در مورد انتخابات ریاست جمهوری است که انتخاب متوالی رئیس جمهور را برای یک دوره تجویز نموده است. صرف نظر از اینکه شرط «ارائه امضاء ۱۰۰ نفر مبنی بر تأیید شرایط مندرج در اصل ۱۱۵ قانون اساسی» مندرج در ردیف هفتم ذیل جزء «الف» بند «۶» واجد مغایرت یا شبهه مغایرت با قانون اساسی می باشد، مفاد این شرط از مصادیق سیاست های کلی به نظر نمی رسد و متضمن ورود به جزئیات می باشد، به علاوه واژه «شامل» در این ردیف موجب ابهام می شود از آن جهت که آیا ۱۰۰ امضای جمع آوری شده حتماً باید مشتمل بر امضای همه عناوین مندرج در این ردیف (نمایندگان مجلس خبرگان رهبری و...) باشد یا اخذ ۱۰۰ امضاء از مصادیق یک یا دو عنوان (برای مثال) کفایت می کند.

۵) در جزء «الف» بند (۶) شرایط لازم برای نامزدهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی باید به صورت کلی و به شکل زیر بیان گردد: «تعیین شرایط لازم نامزدهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی به گونه ای که نماینده مجلس علاوه بر تعهد نسبت به آرمان های انقلاب اسلامی و قانون اساسی، از لحاظ سن، تحصیلات، تجربه و سوابق مدیریتی، شرایط جسمی، پاسخگویی و مسئولیت پذیری، توانایی لازم برای تصدی امر نمایندگی را داشته باشد.»

۶) (ب) بند ۶ "لازم است اصلاح شود": «شرایط نامزدهای ریاست جمهوری به گونه ای

تنظیم گردد که منطبق با مسئولیت خطیر ریاست قوه مجریه باشد و شورای نگهبان این شرایط را از لحاظ سن، تحصیلات، تجربه و حسن سابقه مدیریتی، مسئولیت پذیری، شخصیت، امانت داری و تقوا، ایمان و اعتقاد به مبانی جمهوری اسلامی ایران به گونه ای تعیین نماید که نامزد، توانایی لازم برای پذیرش مقام ریاست جمهوری را داشته باشد.

(۷) جزء (ج) بند (۶) - علی رغم عدم ارتباط با وظایف شورای نگهبان - لازم است به صورت کلی تعیین و اشاره گردد.

بند (۷) سیاست های پیشنهادی

(۱) این بند علاوه بر اینکه مخالف صریح اصل ۹۹ قانون اساسی در خصوص نوع و ابعاد اعمال نظارت شورای نگهبان است، به دلایل ذیل نیز محل سوال و تأمل است. اول اینکه پسندیده بود با توجه به همزمانی دو انتخابات شوراها و ریاست جمهوری و نبود منع قانون اساسی، نظارت بر انتخابات شوراها نیز به شورای نگهبان محول گردد. ثانياً تأکید بر انجام استعلامات صرفاً از طریق مراجع چهارگانه و در چارچوب وظایف قانونی محل تأمل است، چرا که اگر سند و مدرک مستدل و متقنی دال بر فاقد شرایط بودن داوطلب از هر طریقی غیر مراجع مذکور نیز به دست آن شورا برسد نباید به آن توجه و استناد نمود؟

(۲) فارغ از اینکه با وجود مصوبه مورخ ۱۳۷۸/۸/۲۲ مجمع محترم در خصوص «قانون لزوم دقیق شکایات داوطلبین رد صلاحیت شده در انتخابات مختلف» نیازی به ورود مجدد به این موضوع ملاحظه نمی شود، رصد تمامی سوابق سوء افراد در مراجع قضایی و نظارتی عقلاً و عملاً غیرممکن بوده و موارد قابل اعتنای بسیاری وجود دارد که بهر هر دلیل پرونده ای برای آن در این مراجع مفتوح و یا منجر به رأی و ... نگردیده است و فقدان سوء سابقه در این مراجع دلیل بر نداشتن هرگونه سابقه سوء از سوی داوطلب نمی باشد. علیهذا به نظر می رسد بهتر باشد قید تحقیقات محلی توسط هیأت های اجرایی و نظارتی که به نوعی متشکل از معتمدین مردم هستند همچنان مورد توجه و تأکید قرار بگیرد و طرق کسب اطلاعات مستند از سوابق داوطلبان محدود نگردد.

(۳) «از آنجا که مسئولیت نظارت بر انتخابات و احراز صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری و خبرگان رهبری بر عهده شورای نگهبان است؛ لازم است ترتیباتی اتخاذ گردد که فرآیند بررسی و رسیدگی به احراز نهایی صلاحیت نامزدهای انتخابات در دوره زمانی معقول و متناسبی قبل از روز رأی گیری و با بهره گیری از ظرفیت کارشناسی مراجع رسمی و محلی صورت پذیرد.»

بند (۸) سیاست های پیشنهادی

(۱) بند «۸» از آن جهت که متضمن ورود و دخالت مقامات خارج از قوه مجریه در امور اجرایی کشور می باشد مغایر اصول (۵۷ و ۶۰) قانون اساسی می باشد. ضمناً عضویت دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و رئیس شورای عالی استان ها در ستاد انتخابات از آن جهت که شامل مواردی هم می شود که خود آن افراد نافی و نمایندگی مجلس یا شوراهایی باشند واجد ایراد است.

(۲) انجام برخی اصلاحات نیز در متن تنظیمی مناسب به نظر می رسد که چند مورد آن به شرح زیر اعلام می گردد:

الف- اضافه کردن عبارت «با رعایت کلیه جوانب امنیتی و عدم امکان هرگونه تخلف و تقلب» بعد از عبارت «ثبت نام از انتخاب کنندگان» در ردیف سوم ذیل بند «۱» پیش نویس سیاست های انتخابات.

ب- اصلاح عبارت «تعیین هزینه های انتخاباتی» در بند «۳» به عبارت «تعیین شیوه ها و نیز هزینه های انتخاباتی»

ج- یک بند به سیاست های کلی اضافه شود با این عبارت «پیش بینی دقیق مصادیق رقابت ناسالم به عنوان تخلفات و جرائم انتخاباتی از قبیل تشکیل مجالس پذیرایی و نیز پیش بینی مجازات متناسب از جمله سلب صلاحیت نافی و یا فرد منتخب.

(۳) بند (۸) "لازم است اصلاح شود": "از آنجا که ماهیت برگزاری انتخابات از امور اجرایی، تقنینی و قضایی صرف نمی باشد؛ لازم است که ساز و کارهای قانون انتخابات به گونه ای تنظیم گردد که قوای سه گانه و معتمدین برجسته مردمی در امر برگزاری انتخابات نقش مؤثری ایفا نماید.

بند (۹) سیاست های پیشنهادی

(۱) بند (۹) "لازم است اصلاح شود": «قانون جدید انتخابات در چارچوب سیاست های کلی انتخابات تدوین می گردد و اصلاح آن با در نظر گرفتن حداکثر بهره وری از سیاست ها و اهداف کلان جمهوری اسلامی ایران و آرمان های انقلاب اسلامی، مستلزم تصویب دو سوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی باشد.»

چهارم) پیش نویس سیاست های کلی انتخابات تهیه شده توسط کمیسیون سیاسی، دفاعی و امنیتی پس از ارزیابی (ویرایش دوم)

(۱) تأمین عدالت انتخاباتی و ساماندهی انتخابات از طریق:

- تعیین حوزه های انتخاباتی مجلس و شوراهای اسلامی بر مبنای میزان جمعیت و مقتضیات محلی به گونه ای که حداکثر عدالت، در قدرت انتخاباتی مردم در رأی دادن به تعداد برابر نامزدها اعمال شود؛
- برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی بصورت دو مرحله ای در صورت عدم کسب نصاب قانونی در مرحله اول.
- ارتقاء کارآمدی شوراهای استان از طریق افزایش اختیارات و انتخاب اعضاء آن شورا با رأی مستقیم مردم.
- (۲) افزایش سلامت انتخابات و سطح شناخت مردم از داوطلبان و برنامه های آنان به منظور مشارکت حداکثری از طریق بهره مندی عادلانه، مناسب و مقتضی با هر انتخابات از رسانه ملی، رسانه های محلی و امکانات عمومی کشور و تأمین ضابطه مند بخشی از منابع مالی هزینه های داوطلبان.
- (۳) تعیین سقف هزینه های انتخاباتی، شفاف سازی منابع و هزینه های مالی داوطلبان و احزاب، متناسب با هر انتخابات و حسب مورد حوزه انتخاباتی و پیش بینی ساز و کار کنترل و نظارت دقیق، از طریق کمیته های تخصصی که به همین منظور تشکیل می شوند.
- (۴) پیش گیری، اقدام مؤثر و رسیدگی سریع و دقیق به جرایم و تخلفات انتخاباتی بویژه جرایم امنیتی، مالی، تبلیغاتی و جریانات تخریبی و هرگونه اقدام مغایر با همبستگی ملی با پیشبینی ساز و کار خاص قضایی مربوط به آن.
- (۵) بستر سازی و راهبری احزاب و تشکل های قانونی جهت جلب حضور فعال و با نشاط مردم و ارتقاء سطح آگاهی های عمومی، از جمله فراهم نمودن امکان رأی به لیست در کنار رأی مستقیم به داوطلبین توأم با تمکین به سازوکارهای قانونی، قبل، حین و بعد از انتخابات و پاسخگویی در قبال هرگونه سوء عملکرد ناشی از عدم رعایت قوانین.
- (۶) ساماندهی اجرا و یکسان سازی نظارت در برگزاری انتخابات از طریق:
  - اجرای انتخابات توسط کمیسیونی با مسئولیت دولت و متشکل از کمیته های تخصصی با ترکیبی از نمایندگان قوای سه گانه و سایر اشخاصی که براساس قانون پیشبینی می گردند.
  - بررسی دقیق و احراز شرایط لازم برای صلاحیت نامزدها، در چارچوب قانون هر انتخابات با پیشبینی زمان کافی از طریق استعلام از مراجع ذیصلاح.

- نظارت شورای نگهبان بر انتخابات شوراها با استفاده از عوامل نظارتی خود.
- (۷) ارتقاء شایسته گزینی در انتخاب داوطلبانی در تراز شایسته جمهوری اسلامی ایران و دارای ویژگی هایی متناسب با جایگاه های مربوطه از طریق:
- اتخاذ ترتیبات لازم برای به حداقل رساندن ممنوعیت حضور داوطلبان شاغل و استعفاء آنان همزمان با شروع ثبت نام، مگر کسانی که در زمینه نظارت یا اجرا انتخابات مسئولیت مستقیم دارند.
- تعیین دقیق معیارها و شاخص های شفاف و سنجش پذیر داوطلبان ریاست جمهوری جهت برخورداری از شرایط مذکور در قانون اساسی همراه با لحاظ نمودن شرایط سنی، تحصیلات و توانایی جسمی لازم برای مسئولیت خطیر ریاست جمهوری.
- تعیین دقیق معیارها و شاخص های شفاف و سنجش پذیر شرایط داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی در رابطه با تعهد نسبت به اسلام، آرمان های انقلاب اسلامی و قانون اساسی؛ امانداری، عدالت، تقوا، پاسخگویی و مسئولیت پذیری همراه با لحاظ نمودن شرایط سنی، تحصیلات، تجربه و حسن سوابق مدیریتی و توانایی جسمی لازم برای امر نمایندگی.
- تعیین دقیق معیارها و شاخص های شفاف و سنجش پذیر شرایط داوطلبان عضویت در شوراهای اسلامی جهت دارا بودن صلاحیت های عمومی همراه با لحاظ نمودن شرایط سنی، تحصیلات یا تجربه لازم، سکونت و آشنایی با مقتضیات محلی و توانایی جسمی لازم برای امر نمایندگی.
- لحاظ شرط لازم برای انتخاب کنندگان که دارا بودن حداقل سن ۱۸ سال تمام در روز رأی گیری می باشد.
- (۸) استحکام و ثبات نسبی قوانین و مقررات انتخابات از طریق تنظیم قانون انتخابات در چارچوب سیاست های کلی و عدم تغییر آن به مدت ده سال، مگر به ضرورت و از طریق ارائه لایحه و تصویب نمایندگان مجلس.

پنجم) سیاست های ارسالی به شورای مجمع برای اعلام نظر مشورتی

- (۱) تعیین حوزه های انتخاباتی مجلس و شوراهای اسلامی بر مبنای میزان جمعیت و مقتضیات محلی به گونه ای که حداکثر عدالت، در قدرت انتخاباتی مردم برای رأی دادن به تعداد برابر نامزدها اعمال شود و در شهرهای بزرگ امکان شناخت هر چه بیشتر مردم از داوطلبان شوراهای اسلامی امکان پاسخگویی مؤثر اعضاء این شورا به مردم فراهم گردد.
- (۲) برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی بصورت دو مرحله ای در صورت عدم

کسب نصاب قانونی در مرحله اول.

- (۳) بهره‌مندی داوطلبان به صورت برابر و مناسب با هر انتخابات از رسانه ملی، رسانه‌های محلی و امکانات عمومی کشور.
- (۴) تعیین حدود هزینه‌های مجاز انتخاباتی، شفاف‌سازی منابع و هزینه‌های مالی داوطلبان و تشکل‌ها، متناسب با هر انتخابات و حسب مورد حوزه انتخاباتی و اعمال نظارت دقیق در این عرصه.
- (۵) پیش‌گیری از جرایم و تخلفات انتخاباتی و رسیدگی سریع و دقیق و مؤثر به آنها بویژه جرایم امنیتی، مالی، تبلیغاتی و اقدامات تخریبی **ضد داوطلبان** و هرگونه اقدام مغایر با همبستگی ملی.
- (۶) ارتقاء شایسته‌گزینی در انتخاب داوطلبان تراز شایسته جمهوری اسلامی ایران و دارای ویژگی‌هایی متناسب با جایگاه‌های مربوطه از طریق:
- تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها و شرایط عمومی و اختصاصی داوطلبان مسئولیت‌های ریاست جمهوری، نمایندگی مجلس و عضویت شوراهای اسلامی با تأکید بر کارآمدی علمی، جسمی و شایستگی متناسب با مسئولیت‌های مربوط، تعهد به اسلام، انقلاب و نظام اسلامی و قانون اساسی.
  - بررسی دقیق و احراز شرایط لازم برای صلاحیت نامزدها در چارچوب قانون هر انتخابات با پیش‌بینی زمان کافی از طریق استعلام از مراجع ذیصلاح و پاسخگویی مسئولانه و به موقع آنها.
  - اتخاذ ترتیبات لازم برای به حداقل رساندن ممنوعیت حضور داوطلبان شاغل.
- (۷) تعیین سازوکار لازم برای حسن اجرای وظایف نمایندگی، رعایت قسم‌نامه، جلوگیری از سوءاستفاده مالی، اقتصادی و اخلاقی و انجام اقدامات لازم در صورت زوال یا کشف فقدان شرایط لازم نمایندگی مجلس در منتخبان.
- (۸) ارتقاء سطح شناخت و آگاهی و آموزش‌های عمومی و فعالیت قانونمند و مسئولانه احزاب و تشکل‌های قانونی در جهت افزایش مشارکت و حضور با نشاط مردم.
- (۹) نظارت شورای نگهبان بر فرآیندها، ابعاد و مراحل انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و خبرنگاران رهبری از جمله تأیید نهایی صلاحیت داوطلبان، رسیدگی به شکایات، تأیید یا ابطال انتخابات بمنظور تأمین سلامت انتخابات، جلب مشارکت حداکثری و تأمین حقوق داوطلبان و رأی‌دهندگان با تعیین ساز و کارهای شفاف و زمانمند و اطمینان بخش.
- (۱۰) بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، در جهت حداکثرسازی شفافیت، سرعت و سلامت

در اخذ، شمارش و اعلام نتایج.

۱۱) ثبات نسبی قوانین انتخابات در چارچوب سیاست های کلی و تغییر ندادن آن برای مدت معتدله مگر به ضرورت و از طریق ارائه لایحه.

ششم) نظر مشورتی مجمع تشخیص مصلحت نظام در مورد سیاست های کلی انتخابات

بر اساس بند اول اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای بند (۳) پیوست حکم مورخ ۱۳۹۱/۱/۱۷ مقام معظم رهبری مدظله العالی، نظر مشورتی نهایی شورای مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص سیاست های کلی انتخابات مشتمل بر بیت و دو ماده، پانزده بند و دو تبصره به شرح ذیل تقدیم می گردد.

۱- تعیین حوزه های انتخاباتی بر مبنای جمعیت و مقتضیات اجتناب ناپذیر به گونه ای که حداکثر عدالت انتخاباتی و همچنین شناخت مردم از نامزدها فراهم گردد.

۲- مشخص نمودن شعبه اخذ رای برای رای دهندگان قبل از برگزاری انتخابات.

۳- برگزاری انتخابات نمایندگان مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی شهر و روستا در مرحله اول با اکثریت مطلق آراء و در مرحله دوم با اکثریت نسبی.

۴- بهره مندی داوطلبان در تبلیغات انتخاباتی با تقسیم برابر و عادلانه متناسب با امکانات در هر انتخابات حسب مورد از صدا و سیما و دیگر رسانه ها و امکانات دولتی عمومی کشور.

۵- ممنوعیت هر گونه تخریب، تهدید، تطمیع، فریب و وعده های خارج از اختیارات قانونی و هرگونه اقدام مغایر با امنیت ملی نظیر تفرقه قومی و مذهبی در تبلیغات انتخاباتی.

۶- تعیین حدود و نوع هزینه ها و منابع مجاز و غیر مجاز انتخاباتی، شفاف سازی منابع و هزینه های انتخاباتی داوطلبان و تشکل های سیاسی و اعلام به مراجع ذیصلاح و اعمال نظارت دقیق بر آن و تعیین شیوه و چگونگی برخورد با تخلفات مالی.

۷- پیشگیری از جرایم و تخلفات انتخاباتی و رسیدگی سریع و خارج از نوبت حسب مورد به آن ها بویژه جرایم امنیتی، مالی، تبلیغاتی، و اقدامات تخریبی ضد داوطلبان و هرگونه اقدام مغایر با قانون و شرع و نیز منافع، وحدت و امنیت ملی.

۸- ارتقاء سطح شناخت و آگاهی و آموزش های عمومی و ترویج هنجارهای انتخاباتی و نهادینه کردن آن در فرهنگ عمومی و تعیین قواعد و ضوابط رقابت سیاسی سالم بمنظور افزایش مشارکت و حضور آگاهانه و با نشاط مردم و کمک به انتخابات اصلح .

۹- تعیین چارچوب ها و قواعد لازم برای فعالیت قانون مند و مسئولانه احزاب و تشکل های سیاسی و اشخاص حقیقی در عرصه انتخابات مبتنی بر اصول و مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران به نحوی که رقابت های انتخاباتی منجر به افزایش مشارکت آگاهانه، اعتماد، ثبات و اقتدار نظام شود .

۱۰- تسهیل و ارتقاء سطح مشارکت احزاب و تشکل های سیاسی قانونی در انتخابات بمنظور:

۱۰-۱- معرفی افراد شایسته در تراز جمهوری اسلامی ایران و در چارچوب صلاحیت های قانونی.

۱۰-۲- مطالبه رقابت سالم انتخاباتی داوطلبان مورد حمایت در جهت افزایش مشارکت و حضور با نشاط مردم .

۱۰-۳- مسئولیت پذیری، قانونمداری و رعایت قواعد و مقررات فعالیت سیاسی توسط اعضاء، طرفداران و داوطلبان و پذیرش نتیجه قانونی و نهایی انتخابات .

۱۰-۴- پذیرش حق دفاع احزاب از حقوق داوطلبان و اعضاء و طرفداران در مراجع قانونی .

۱۰-۵- مسئولیت پذیری برای پشتیبانی های تخصصی و حفظ و ارتقاء شایستگی های نمایندگان در طول دوران خدمت.

۱۰-۶- حمایت از تشکیل اجتماعات و همایش های انتخاباتی و استفاده مناسب و عادلانه از امکانات دولتی و عمومی در تبلیغات توسط احزاب .

۱۱- پاسداری از آزادی و سلامت انتخابات و حق انتخاب آزادانه افراد و صیانت از آراء مردم بعنوان حق الناس در قانونگذاری، نظارت و اجراء و نیز رعایت کامل بیطرفی از سویه مجریان و ناظران و برخورد مؤثر با خاطیان .

۱۲- زمینه سازی مناسب در انتخابات داوطلبان مسئولیت های ریاست جمهوری، نمایندگی مجلس و شوراهای اسلامی و تراز شایسته جمهوری اسلامی ایران و دارای ویژگی هایی متناسب با جایگاه های مربوطه از طریق :

۱۲-۱- تعیین دقیق معیارها و شاخص ها برای احراز شرایطی عمومی و اختصاصی داوطلبان با تاکید بر تعهد به اسلام - انقلاب و نظام اسلامی و قانون اساسی بویژه التزام به ولایت فقیه، سلامت اخلاقی - اقتصادی و کارآمدی های متناسب با مسئولیت های مربوطه .

۱۲-۲- شناسایی اولیه توانایی و شایستگی داوطلبان در مرحله ثبت نام به شیوه های مناسب قانونی و متناسب با هر انتخابات .

۱۲-۳- بررسی دقیق و احراز شرایط لازم برای صلاحیت نامزدها در چارچوب قانون هر انتخابات با پیش بینی زمان کافی از طریق استعلام از مراجع ذیصلاح و پاسخگویی مسؤلانه و به موقع به آنها .

۱۲-۴- اتخاذ ترتیبات لازم برای به حداقل رساندن ممنوعیت حضور داوطلبان شاغل .

۱۲-۵- تعریف و اعلام معیارها و شرایط لازم برای تشخیص رجل سیاسی، مذهبی و مدیر و مدبر بودن کاندیداهای ریاست جمهوری .

۱۳- ممنوعیت ورود نیروهای مسلح اعم از ارتش، سپاه، نیروی انتظامی، سازمان بسیج و دستگاه های اطلاعاتی و امنیتی در دسته بندی های سیاسی و جناحی در انتخابات و جانبداری از داوطلبان .

۱۴- اجرای انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، خبرنگاران رهبری و شوراهای اسلامی شهر و روستا توسط وزارت کشور و زیر نظر هیات اجرایی مرکزی انتخابات با ترکیب وزیر کشور بعنوان رئیس هیات، وزیر اطلاعات، دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات و یک نماینده دیگر از طرف قوه مقننه به انتخاب مجلس شورای اسلامی و هفت نفر از شخصیت های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بعنوان معتمدین که وظایف این هیات و نیز ترکیب و وظایف هیات های اجرایی استانی و شهرستانی را قانون مشخص می کند.

وزارت کشور ۳۰ نفر از معتمدین اصناف، اقشار و نخبگان مختلف اجتماعی را که شرایط آنها را قانون تعیین می کند با هماهنگی و نظر شورای نگهبان دعوت و آنها از میان خود ۷ نفر را بعنوان معتمدین مردم برای عضویت در هیات مرکزی انتخاب می کنند.

۱۵- نظارت شورای نگهبان بر فرایندها، ابعاد و مراحل انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، خبرگان رهبری از جمله تاییدنهایی صلاحیت داوطلبان تا قبل از شروع تبلیغات انتخاباتی و رسیدگی به شکایات، تایید یا ابطال انتخابات بمنظور تامین سلامت انتخابات، جلب مشارکت حداکثری و تامین حقوق داوطلبان و رای دهندگان با تعیین سازوکارهای قانونی، شفاف، زمانمند و اطمینان بخش.

۱۵-۱- پاسخگویی مکتوب و مطلوب در خصوص ابطال انتخابات و رد صلاحیت داوطلبان در صورت درخواست آنان.

۱۵-۲- نظارت بر انتخابات شورای اسلامی شهر و روستا توسط هیات های مذکور در بند ۱۴ صورت می پذیرد.

۱۵-۳- ضرورت پیش بینی سازوکار دفاع نامزدهای رد صلاحیت شده توسط شورای نگهبان در قانون انتخابات.

۱۶- ایجاد امکانات لازم برای بهره گیری از فناوری های نوین و توسعه بانک های اطلاعاتی مربوطه، در جهت ارتقاء شفافیت، سرعت و سلامت در اخذ، شمارش و اعلام نتایج حداکثر ظرف سه سال پس از ابلاغ این سیاست.

۱۷- تنظیم تاریخ و همزمانی برگزاری انتخابات های عمومی به گونه ای که فاصله برگزاری آنها حدود دو سال باشد و مراحل و سازوکار اجرایی آن تا حد امکان یکسان و متحد صورت پذیرد.

۱۸- تصویب قوانین انتخاباتی در چارچوب سیاست های کلی و عدم تغییر آن برای مدت حداقل ۱۰ سال، مگر اینکه ضرورت تغییر قانون به تایید دوسوم نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد.

۱۹- فراهم نمودن سازوکار مناسب برای حضور نمایندگان داوطلبان و احزاب در تمام مراحل انتخابات اعم از اخذ رای، شمارش، تجمیع و اعلام نتیجه نهایی.

۲۰- ممنوعیت کاندیداها و احزاب در استفاده از حمایت و امکانات بیگانگان اعم از مالی و تبلیغاتی و برخورد بموقع دستگاه های ذیربط .

۲۱- ممنوعیت ورود قوای سه گانه، اعم از وزارتخانه ها، و دستگاه های تابعه آنها، سازمان ها، نهادها و شرکت های دولتی و نهادهای عمومی در دسته بندی های سیاسی و جناحی انتخاباتی و جانبداری از داوطلبان .

تبصره ۱: ورود افراد به صورت شخصی و بدون استفاده از موقعیت حقوقی بلامانع است.

تبصره ۲: مجریان و ناظران انتخابات حق جانبداری از داوطلبان را ندارند.

۲۲- پیش بینی راهکار قانونی لازم توسط دولت و مجلس برای ایجاد امکان رای دادن به لیست احزاب و گروه های قانونی.